

Briuselis, 2019 07 23
COM(2019) 352 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

ES veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti ir atkurti pasaulio miškus, stiprinimas

{SWD(2019) 307 final}

I. Aplinkybės

Pasaulio miškų būklė

Miškai yra labai svarbūs. Jie – mūsų planetos plaučiai ir gyvybės palaikymo sistema. Miškai sudaro 30 proc. Žemės sausumos ploto, ir juose aptinkama 80 proc. biologinės įvairovės išteklių. Pašalindami iš atmosferos anglies dioksidą, jie mus aprūpina oru, kuriuo kvėpuojame. Tam tikrose didžiausia gyvybės įvairovė ir gausa pasižyminčiose planetos vietovėse miškai užtikrina gyvybiškai svarbią ekologinę infrastruktūrą. Jie apie 25 proc. pasaulio gyventojų padeda užsitikrinti pragyvenimą ir pajamas, turi kultūrinę, socialinę ir dvasinę vertę, be to, sudaro didelę dalį čiabuvių tradiciškai gyvenamos žemės.

Šiuo metu dėl miškų naikinimo¹ ir miškų alinimo² pasaulio miškams iškilo didelis pavojus – nuo 1990 m. iki 2016 m. išnyko 1,3 mln. kvadratinį kilometrą dydžio miško plotas. Tai reiškia, kad kas valandą išnyksta 800 futbolo aikščių dydžio miškas³. Siekdami užtikrinti žmonių sveikatą ir gerovę ir paskatinti mūsų visuomenę žengti darnaus vystymosi keliu, turime bendradarbiauti su kitais subjektais, kad pakeistume šią tendenciją, taip pat apsaugoti ir atkurti pasaulio miškus.

Mažinti pasaulio miškams kylančias grėsmes yra vienas iš didžiausių mūsų laikų tvarumo srities uždavinių. Miškų naikinimas – viena iš pagrindinių biologinės įvairovės nykimo priežasčių⁴. Dėl žemės naudojimo ir žemės naudojimo keitimo, daugiausia vykdomo naikinant miškus, išmetami teršalai yra antroji didžiausia įtaką klimato kaitai daranti priežastis po iškastinio kuro deginimo. Tie teršalai sudaro beveik 12 proc. viso išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, todėl, siekiant kovoti su klimato kaita, svarbu imtis veiksmų šioje srityje⁵. Miškų naikinimas taip pat gali daryti labai didelį poveikį pažeidžiamiausių asmenų, įskaitant čiabuvius, kurie yra itin priklausomi nuo miško ekosistemų, pragyvenimo šaltiniams⁶.

Siekiant spręsti miškų naikinimo ir miškų alinimo problemas, ES imamasi įvairių reguliavimo ir su reguliavimu nesusijusių veiksmų. Nors per pastaruosius dešimtmečius miškų plotas Europos Sąjungoje padidėjo (žr. 1 langelį), kituose regionuose, visų pirma tropinėse vietovėse, miškai ir toliau naikinami nerimą keliančiu greičiu⁷.

1 langelis. Miškai Europos Sąjungoje

Miškas arba kita miškinga žemė sudaro 43 proc. ES žemės – jų plotas siekia 182 mln. hektarų⁸. Iš jų 135 mln. hektarų yra tinkami medienai tiekti. Miškų plotas ES didėja – nuo 1990 m. iki 2015 m. dėl įgyvendinamų miško įveisimo ir miško atkūrimo programų ir natūralaus miško ataugimo miškų plotas padidėjo Graikijos dydžio teritorija⁹. Su miškais susijusios politikos suderinamumas užtikrinamas remiantis ES miškų strategija¹⁰. Miškai sudaro pusę saugomų gamtos teritorijų tinklo „Natura 2000“ – saugomų miškų plotas siekia 38 mln. hektarų, t. y. daugiau kaip 20 proc. ES miškų išteklių. ES taip pat reikia daugiau nuveikti siekiant apsaugoti ir atkurti miškų plotą, be kita ko, todėl, kad miškų plėtra pastaruoju metu sulėtėjo.

Nepaisant visų ligšiolinių pastangų, įgyvendinant vien dabartinę politiką nepavyks užtikrinti miškų išsaugojimo ir tvaraus jų išteklių naudojimo. Todėl mūsų tvarumo politikoje labai svarbų vaidmenį turi atlikti veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti esamus miškus ir užtikrinti tvarią miškotvarką, taip pat aktyviai ir tvariai sodinti naujus miškus, stiprinimas. Itin daug dėmesio reikia skirti neliestiems miškams¹¹, nes jie yra unikalūs ir nepakeičiami, o naikinimas jiems daro itin didelį poveikį. Miško įveisimas ir nualintos miško žemės atkūrimas¹² gali padėti sumažinti natūraliems miškams daromą neigiamą poveikį ir būti viena iš veiksmingų papildomų apsaugos priemonių kovojant su klimato kaita. Vis dėlto naujai pasodintais miškais negalima pakeisti neliestų miškų, kurie turi daug anglies sancaupų ir kuriems būdingi tokie ypatumai kaip didelis amžius, išskirtinės ekologinės savybės ir

biologinei įvairovei suteikiama apsauga¹³.

Tolesnės ES miškų apsaugos priemonės turėtų būti suderintos su tarptautiniais susitarimais ir įsipareigojimais, kuriais visapusiškai pripažįstama, kad, siekiant pakeisti miškų naikinimo tendenciją, būtina imtis plataus užmojo veiksmų. Paryžiaus susitarimu dėl klimato kaitos, pagal JT Biologinės įvairovės konvenciją patvirtintu 2011–2020 m. Pasauliniu strateginiu biologinės įvairovės išsaugojimo planu ir Aičio biologinės įvairovės tikslais skatinamos tvarios miškotvarkos, miškų apsaugos ir jų atkūrimo pastangos¹⁴. Mažinti miškų nykimą ir miškų alinimą yra vienas iš JT strateginio miškų plano prioritetų¹⁵. Stiprinti pastangas tvariai valdyti miškus taip pat labai svarbu siekiant įgyvendinti JT Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., nes miškai atlieka daugiafunkciją vaidmenį, padedantį pasiekti daugumą darnaus vystymosi tikslų.

1 pav. Miško produktai ir paslaugos, padedantys pasiekti JT darnaus vystymosi tikslus

1. Pajamos iš miško produktų
2. Maistui vartojami laukiniai vaisiai, paukščiai ir žvėrys
3. Vaistiniai augalai
6. Gėlas vanduo, skirtas gerti ir drėkinti
8. Tvarus ir integracinis ekonomikos augimas ir deramas darbas visiems
10. Mažesnė pajamų nelygybė
12. Tvaraus vartojimo ir gamybos modeliai
13. Anglies dioksido surinkimas ir saugojimas
15. Biologinė įvairovė

2 pav. Miškų naikinimo poveikis darnaus vystymosi tikslams

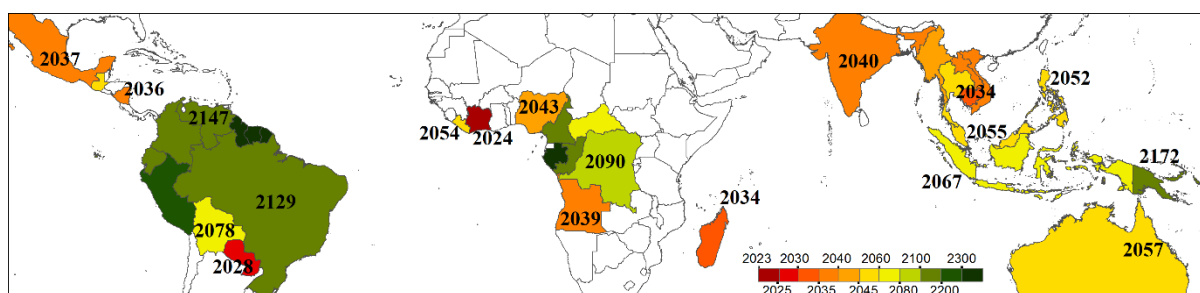

1. Didesnis pažeidžiamumas dėl ekstremalių oro sąlygų
2. Kritulių kiekio mažėjimas ir pasėlių apdulkinantųjų nykimas
3. Miško gaisrų sukeltos kvėpavimo takų ligos
6. Netvarus vandens išteklių valdymas
8. Netvarus ekonomikos augimas ir deramo darbo vietų trūkumas
10. Pajamų nelygybė
12. Netvaraus vartojimo ir gamybos modeliai
13. Išmetamas CO₂ kiekis
15. Biologinės įvairovės nykimas

Miškų naikinimo ir miškų alinimo veiksniai

Miškų naikinimą ir miškų alinimą lemia daug įvairių veiksnių. Dėl didėjant pasaulio gyventojų skaičiui augančių maisto, pašarų, bioenergijos, medienos ir kitų prekių ir produktų poreikių, taip pat mažo našumo ir ne itin efektyvaus išteklių naudojimo daromas vis didesnis spaudimas aktyviau naudoti žemę ir kyla grėsmė, kad nepavyks išsaugoti pasaulio miškų. Dėl žemės ūkio paskirties žemės plėtros sunaikinama apie 80 proc. pasaulio miškų¹⁶. Kiti miškų naikinimo veiksniai yra miestų plėtra, infrastruktūros plėtra ir kasyba.

3 pav. Metai, kuriais, remiantis prognozėmis, išnyks neliesti drėgnieji miškai¹⁷

Kiti miškų naikinimo veiksniai yra tai, kad trūksta patikimos politikos (pavyzdžiui, nevykdomas integruotas žemės planavimas ir nenustatytos aiškos naudojimosi žeme ir žemės naudojimo teisės), taip pat silpnas valdymas ir reikalavimų nepakankamas vykdymo užtikrinimas, neteisėta veikla¹⁸ ir investicijų į tvarią miškotvarką trūkumas. Neigiamas poveikis miškams taip pat gali būti daromas tais atvejais, kai ganyklos arba žemės ūkio paskirties žemė, anksčiau naudotos maisto ir pašarų rinkoms aprūpinti, imamos naudoti kurui iš biomasės gaminti (netiesioginis žemės naudojimo keitimas, angl. ILUC).

Sudėtingesnis uždavinys yra kiekybiškai įvertinti miškų alinimą. Tiesioginiai miškų alinimo veiksniai yra, be kita ko, netausūs miškų išteklių naudojimas, pvz., siekiant energiją aprūpinti namų ūkius, ir

gamtos reiškinių, pavyzdžiui, gaisrai ir kenkėjai. Reikia imtis veiksmų, nes kuriai naudojamos medienos paklausa ir toliau didės, – apskaičiuota, kad 2030 m. nuo šio kuro šaltinio bus priklausomi 2,8 mlrd. asmenų (šiuo metu – 2 mlrd. asmenų)¹⁹.

Nors dauguma produktų, siejamų su miškų naikinimu ir miškų alinimu, suvartojami vietos arba regioniniu lygmeniu, ES importuoja²⁰ tokius produktus kaip alyvpalmių aliejus²¹, mėsa, sojos, kakava, kukurūzai, mediena ir kaučiukas²², įskaitant perdirbtus produktus ir susijusias paslaugas. Kalbant apie bendro galutinio suvartojimo poveikį miškų naikinimui²³ pažymėtina, kad dėl ES suvartojimų produktų sunaikinama apie 10 proc. visų pasaulio miškų²⁴.

Iššūkį paversti galimybe. ES – pasaulinio masto novatorė

Miškų nykimo ir miškų alinimo problemoms skiriama dėmesio visame pasaulyje. Ilgainiui dėl miškų naikinimo ir miškų alinimo kils grėsmė ne tik ekonomikai, bet ir pačiai žmonijai.

Nėra vieno visiems atvejams tinkamo sprendimo būdo. **Kovoti su miškų naikinimu ir užtikrinti tvarią miškotvarką yra sudėtingi uždaviniai. Šių problemų sprendimo būdai turi būti konkrečiai pritaikyti kiekvienai šaliai ir regionui, ir jais turi būti siekiama bendro dvejopo tikslo – apsaugoti esamus miškus, ypač neliestus miškus, ir visame pasaulyje gerokai padidinti tvarių, didelės biologinės įvairovės miškų plotą.**

Akivaizdu, kad ES viena pati negali pakeisti miškų naikinimo tendencijos. Ji turi būti viena iš pasaulinio aljanso šalių.

Siekdama mažinti miškams daromą neigiamą poveikį ir kovoti su miškų naikinimu, ES jau užmezgė partnerystės ryšius su kitomis šalimis.

2 langelis. ES veiksmų planas dėl miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena (FLEGT veiksmų planas)²⁵

Nuo 2003 m. pagal ES FLEGT veiksmų planą imamasi priemonių, siekiant kovoti su neteisėta medienos ruošą ir susijusia prekyba. Pagrindinės šio veiksmų plano dalys yra bendradarbiauti su šalimis partnerėmis, siekiant gerinti miškų valdymą, ir stiprinti gebėjimus. Viena iš pagrindinių jo priemonių yra ES medienos reglamentas²⁶, kuriuo medieną ir medienos produktus ES rinkai tiekiantys veiklos vykdytojai įpareigojami atlikti deramą patikrinimą, kad būtų kuo labiau sumažinta neteisėtai paruoštos medienos importo rizika. Šiuo veiksmų planu taip pat skatinamas dialogas ir bendradarbiavimas su kitų pagrindinių rinkų dalyviais.

2016 m., atlikus ES FLEGT veiksmų plano vertinimą, padaryta išvada, kad šis planas ir toliau: i) yra tinkama priemonė spręsti neteisėtos medienos ruošos problemą; ii) padeda veiksmingai didinti informuotumą; iii) prisideda prie miškų valdymo visame pasaulyje; iv) padeda mažinti neteisėtos medienos paklausą ES. Remdamosi šio vertinimo išvadomis, Europos Komisija ir valstybės narės susitarė dėl 2018–2022 m. FLEGT darbo plano²⁷ – būsimų metų darbo orientyro.

2008 m. Europos Komisija paskelbė Komunikatą dėl miškų naikinimo problemos sprendimo²⁸, kuriame nustatė ES tikslą vėliausiai iki 2030 m. užkirsti kelią visuotiniam miškų ploto mažinimui ir iki 2020 m. 50 proc. sumažinti bendrą atogrąžų miškų naikinimą. Jame išdėstyti būdai, kaip tobulinti ES politiką, siekiant padėti išsaugoti pasaulio miškus, šiuo tikslu pasitelkiant naujas mokslo žinias ir priemones.

Į ES visapusiškus laisvosios prekybos susitarimus įtraukiami Prekybos ir darnaus vystymosi skyriai, apimantys privalomas nuostatas dėl aplinkos apsaugos, kovos su klimato kaita, biologinės įvairovės ir miškų, įskaitant įpareigojimą užtikrinti veiksmingą daugiašalių aplinkos susitarimų, pavyzdžiui,

Paryžiaus susitarimo ir Biologinės įvairovės konvencijos, įgyvendinimą.

Europos Komisijos strateginėje ilgalaikėje neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m. vizijoje „Švari mūsų visų planeta“²⁹ pripažįstama, kad, norint sėkmingai sumažinti klimato kaitą, labai svarbu didinti miškų, dirvožemio, žemės ūkio paskirties žemės ir pakrančių šlapynių natūralų absorbentą. ES direktyvoje dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją³⁰ nustatyti privalomi tvarumo kriterijai, kuriais siekiama išvengti tiesioginio su ES vartojamais biodegalais susijusio žemės naudojimo poveikio.

Europos konsensusu dėl vystymosi³¹ siekiama panaikinti skurdą, visų pirma pasitelkiant tinkamai veikiančias ekosistemas perėjimui prie žaliosios ekonomikos paremti. Juo populiarinamos tvarios žemės ūkio vertės grandinės, taip siekiant sustabdyti miškų naikinimą, užkirsti jam kelią ir pakeisti šią tendenciją.

ES taip pat didina vartotojų informuotumą apie būtinybę mažinti vartojimo pėdsaką žemei ir skatina žmones vartoti produktus iš tokių tiekimo grandinių, kurios neturi įtakos miškų naikinimui (t. y. kurios nėra nei tiesioginė, nei netiesioginė miškų naikinimo priežastis).

Nepaisant šių pastangų, ES tikslas iki 2020 m. 50 proc. sumažinti bendrą atogrąžų miškų naikinimą greičiausiai nebus pasiektas³², todėl pasaulio miškų apsaugos ir atkūrimo srityje turime stiprinti veiksmus ir imtis dar aktyvesnio lyderio vaidmens.

ES, kaip viena iš pagrindinių prekiautojų ir investuotojų, taip pat didžiausia paramos vystymuisi teikėja, bendradarbiauja su partneriais visame pasaulyje. Esama daug galimybių tvirčiau bendradarbiauti, siekiant apsaugoti ir atkurti miškus.

Miškai visuomenei teikia svarbias ekosistemines paslaugas, pavyzdžiui, aprūpina švariu oru, reguliuoja vandens srautus, užtikrina anglies dioksido sekvestraciją, apsaugo dirvožemį nuo vandens ir vėjo keliamos erozijos, suteikia buveines gyvūnams ir augalams, padeda atkurti nualintą žemę ir užtikrinti atsparumą nelaimėms ir klimato kaitai. Atlikdami šias funkcijas, jie gali padėti mažinti regioninių konfliktų riziką ir migracijos srautus, taip pat didinti žemės ūkio veiklos produkciją ir vietos bendruomenių gerovę.

Nustatyta, kad nualintų miškų atkūrimas ir naujų miškų sodinimas yra veiksmingos priemonės, kuriomis papildomos pastangos stabdyti miškų naikinimą. Jei miško atkūrimo veikla tinkamai suplanuojama ir įgyvendinama (pvz., vengiant juo keisti kitus teisėtus ir tvarius žemės naudojimo būdus), visapusiškai laikantis biologinei įvairovei palankių ekologinių principų, tokie atkurto miško plotai gali duoti įvairios naudos. Jie gali atlikti neliestų miškų apsaugos zonų funkcijas, apsaugoti dirvožemį, kaupti švarų vandenį ir užtikrinti genetinę įvairovę. Medžių sodinimas dideliu mastu taip pat labai padėtų švelninti klimato kaitą³³. Norint įgyvendinti kai kuriuos Tarpyvyriausybės klimato kaitos komisijos nustatytus pasaulio klimato atšilimo apribojimo iki 1,5 °C scenarijus, iki 2050 m. miškų plotą reikėtų padidinti maždaug 1 mlrd. hektarų, palyginti su 2010 m. miškų plotu,³⁴

Be to, esamų miškų apsauga ir tvarus miškų ploto didinimas gali padėti užtikrinti pragyvenimo šaltinius, didinti vietos bendruomenių pajamas ir sudaryti sąlygas plėtoti tvarią bioekonomiką. Miškai – perspektyvus žaliosios ekonomikos sektorius, kuriame visame pasaulyje galima sukurti 10–16 mln. tvarių deramo darbo vietų³⁵.

ES toliau plėtos savo žinias ir patirtį ir jomis dalysis užtikrindama, kad įgyvendinant tvarios miškotvarkos, miško įveisimo ir miško atkūrimo projektus būtų atsižvelgiama į vietos aplinkos, socialines ir ekonomines sąlygas. ES taip pat toliau keisis informacija apie sprendimus tokiose srityse kaip švarios energijos šaltinių, padedančių mažinti miškams daromą neigiamą poveikį, įvairinimas, tauri medienos gavyba ir ekologinio turizmo natūraliuose itin didelės biologinės įvairovės miškuose projektai.

II. Tikslai ir taikymo sritis

Šio komunikato tikslas – pasiūlyti būdų, kaip stiprinti ES veiksmus, kuriais siekiama apsaugoti pasaulio miškus, visų pirma neliestus, taip pat kaip tvariai ir atsakingai miškus atkurti. Bendrasis tikslas yra apsaugoti pasaulio miškus ir didinti jų plotą siekiant gerinti žmonių sveikatą ir pragyvenimo šaltinius, taip pat mūsų vaikams ir anūkams užtikrinti sveiką planetą.

Pastangos stiprinti ES veiksmus atitinka ES tikslą iki 2030 m. užkirsti kelią visuotiniam miškų ploto mažėjimui ir dabartinius tarptautinius ES įsipareigojimus. Jomis atsiliepiama į Europos Parlamento³⁶, Tarybos, taip pat viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotųjų subjektų išsakytus raginimus³⁷.

Šiame komunikate siūlomi nauji veiksmai ir siekiai, grindžiami 2013 m. ES miškų strategija, ES biologinės įvairovės strategija iki 2020 m.³⁸, 7-ąja aplinkosaugos veiksmų programa³⁹ ir Europos Komisijos strategine ilgalaike neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m. vizija „Svari mūsų visų planeta“.

Komisijos diskusijoms skirtame dokumente „Darni Europa – iki 2030 m.“⁴⁰ pabrėžiama, kad miškų naikinimas – „ne kitų problema“. Jame atkreipiamas dėmesys į tai, kad ES suvartojami maisto produktai ir pašarai yra vienas iš pagrindinių aplinkai daromo poveikio veiksnių, dėl kurių kyla didelė grėsmė ES nepriklausančių šalių miškams ir miškai sparčiau naikinami. Todėl, atitinkamai taikant tiek reguliavimo, tiek su reguliavimu nesusijusias priemones, ES turėtų būti skatinama vartoti produktus iš tiekimo grandinių, neturinčių įtakos miškų naikinimui.

Užkertant kelią miškų naikinimui ir miškų alinimui ir kartu vykdant tvarią miško atkūrimo, atsodinimo ir įveisimo veiklą, atsiranda ekonominės plėtros galimybių. Šiuo tikslu itin daug dėmesio reikia skirti tvariai žemės ūkio ir miško produktų gamybai ir vartojimui. Bus būtina imtis veiksmų tarptautiniu, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, taip pat reikės didelių investicijų.

Todėl šiame komunikate siūloma vadovautis **partnerystės principu – glaudžiai bendradarbiauti su šalimis gamintojomis ir šalimis vartotojomis, taip pat su verslo sektoriumi ir pilietine visuomene**. Tokia partnerystė gali padėti įgyvendinti veiksmus, kuriais skatinamas žemės valdymas, tvari miškotvarka ir miško atkūrimas, skaidrios tiekimo grandinės, veiksminga stebėseną, tvarus finansavimas ir daugiašalis bendradarbiavimas. Šiame komunikate nustatyti veiksmai taip pat gali būti naudingi tam tikroms kitoms natūralioms ekosistemoms, nes jų ir miškų nykimą iš esmės lemia tie patys veiksniai⁴¹.

Rengdama šį komunikatą, Komisija aktyviai konsultavosi su suinteresuotaisiais subjektais⁴², be kita ko, 2014 ir 2017 m. surengusi dvi konferencijas, o 2019 m. – atviras viešas konsultacijas. Įrodymų, kuriais grindžiamas šis komunikatas, bazė dar labiau sustiprinta atlikus tris tyrimus, visų pirma 2018 m. vasario mėn. paskelbtą ES veiksmų, kuriais siekiama kovoti su miškų naikinimu, stiprinimo galimybių studiją; joje nustatytos esamos spragos ir įvertintos galimos papildomos politikos priemonės. Pavyzdžiui, ES FLEGT veiksmų planas padeda kovoti su neteisėta medienos ruošą ir stiprinti miškų valdymą, tačiau juo nesprendžiama dėl žemės ūkio plėtros naikinamų miškų problema. ES direktyvoje dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją nustatyti tvarumo kriterijai, kuriuos turi atitikti skystojo biokuro pradinės žaliavos ir tam tikri biomasės ištekliai, naudojami biodujoms ir kietajam biomasės kurui gaminti, kad juos būtų galima remti finansinėmis ir reguliavimo priemonėmis. Tačiau ta direktyva nereglamentuojami kitų produktų, kurie nėra skirti biokurui gaminti, naudojimo būdai.

Kadangi netrukus baigsis dabartinės Komisijos kadencija, šiame komunikate nesiimama nustatyti galutinio būsimos Komisijos veiksmų plano. Vis dėlto uždaviniai, su kuriais susiduriame, yra gana sudėtingi, todėl vertėtų atlikti išsamią problemų analizę, aptarti, kaip jas spręsti, įvardyti pasiūlymus, kuriuos būtų galima nedelsiant pateikti, ir parengti reguliavimo bei finansines priemones, dėl kurių sprendimus turėtų priimti būsimos Komisijos politiniai vadovai.

III. Penki ES veiksmų, kuriais siekiama kovoti su miškų naikinimu ir miškų alinimu, stiprinimo prioritetai

1 prioritetas. Mažinti ES vartojimo poveikį žemei ir ES skatinti vartoti produktus iš tiekimo grandinių, neturinčių įtakos miškų naikinimui

Pastarąjį dešimtmetį Komisija siekė didinti politinį sąmoningumą kovos su miškų naikinimu ir miškų alinimu srityje. Tokiose srityse kaip aplinkosauginis ženklavimas, tvarumo ataskaitų teikimas, žmogaus teisės, deramas patikrinimas, tvarios investicijos ir finansai, viešieji pirkimai, įmonių socialinė atsakomybė ir (arba) atsakingas verslas imtasi įvairių savanoriškų ir privalomų veiksmų. Šie veiksmai daro tam tikrą poveikį, tačiau tik keletas iš jų konkrečiai skirti miškų naikinimo ir miškų alinimo problemoms spręsti ir miškams atkurti. Be to, nors pastaraisiais metais privatusis sektorius prisiėmė daugiau savanoriškų įsipareigojimų padėti spręsti miškų naikinimo problemą, dar reikėtų toliau stiprinti šių pastangų įgyvendinimą ir didinti jų skaidrumą.

ES taip pat pradėjo mažinti miškų naikinimo riziką, kylančią dėl didesnio biokuro naudojimo. Direktyvoje (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją⁴³, be privalomų tvarumo kriterijų, nustatytos taisyklės, kuriomis siekiama kuo labiau sumažinti miškų naikinimo riziką, taip pat bendra viršutinė riba, taikoma pagal atsinaujinančiųjų išteklių tikslus apskaičiuojant naudojamus iš maistinių ir pašarinių augalų gaminamus biodegalus. Į Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2019/807⁴⁴ įtraukti didelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo (angl. ILUC) riziką keliančių pradinių žaliavų, kurių auginimo teritorija reikšmingai plečiama į žemės, kurioje yra didelių anglies sandėpų, plotus, nustatymo kriterijai. Apskaičiuojant bendrą nacionalinę atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį atsižvelgti į biodegalus, gaminamus iš didelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką keliančių pradinių žaliavų, bus galima tik 2021–2023 m., ir ne vėliau kaip iki 2030 m. ši galimybė bus laipsniškai panaikinta.

Norėdami paskatinti ES vartoti produktus iš tiekimo grandinių, neturinčių įtakos miškų naikinimui, turime sudaryti palankesnes sąlygas tiekėjams, gamintojams, mažmenininkams, vartotojams ir valdžios institucijoms nustatyti, populiarinti ir įsigyti tokius produktus. Geri ES politikos, kuria siekiama didinti tiekimo grandinės skaidrumą, pavyzdžiai yra Reglamentas (ES) Nr. 995/2010, kuriuo nustatomos veiklos vykdytojų, pateikiančių rinkai medieną ir medienos produktus, pareigos (dar vadinamas ES medienos reglamentu), ir Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo jiems sudaromos sąlygos atskirti įvairius produktų sudėtyje esančius aliejus. Kitos priemonės yra, be kita ko, ES ekologinis ženklas, žalieji viešieji pirkimai ir kitos žiedinės ekonomikos srities iniciatyvos. Tokios priemonės kaip produkto aplinkosauginis pėdsakas ir organizacijos aplinkosauginis pėdsakas taip pat gali padėti geriau įvertinti įvairių kategorijų produktų poveikį miškų naikinimui. Vis dėlto įgyvendinant šias iniciatyvas daugiau dėmesio būtų galima skirti konkrečiai miško įveisimo populiarinimui ir kovai su miškų naikinimu ir miškų alinimu.

Stiprinti tvarias tiekimo grandines gali padėti ir sertifikavimo bei tikrinimo sistemos, jeigu laikomasi aukštų standartų. Komisija yra parengusi Rekomendacinį dokumentą dėl ES medienos reglamento⁴⁵, kuriame nagrinėjamas trečiosios šalies atliekamo patikrinimo sistemų vaidmuo vertinant ir mažinant riziką. Be to, 2018 m. atlikus tyrimą, įvertinti alyvpalmių aliejui taikomi tvarumo standartai ir apibendrintas esamų iniciatyvų poveikis tvariai alyvpalmių aliejaus gamybai ir vartojimui⁴⁶. **Turėtų būti stiprinami standartai ir sertifikavimo sistemos, padedantys nustatyti ir populiarinti miškų naikinimui įtakos neturinčius produktus, be kita ko, atliekant jų teikiamos naudos ir trūkumų tyrimus ir parengiant gaires, įskaitant tam tikrais kriterijais grindžiamą vertinimą,** kuriuo remiantis būtų galima įrodyti įvairių standartų ir sistemų patikimumą ir tvirtumą. Nustatant tokius kriterijus turėtų būti skiriama dėmesio tokiems aspektams kaip sertifikavimo ir akreditavimo procesų

patikimumas, nepriklausoma stebėseną, galimybes stebėti tiekimo grandinę ir reikalavimai apsaugoti neliestus ir biologinės įvairovės požiūriu labai vertingus miškus, taip pat skatinti tvarią miškotvarką.

Vartotojai ir gamintojai taip pat turėtų būti geriau informuojami apie produktų vartojimo ir miškų naikinimo tarpusavio sąsają. Teikiant tiek reguliavimo, tiek su reguliavimu nesusijusias paskatas, žmonės turėtų būti skatinami ugdytis labiau subalansuotos, sveikesnės ir maistingesnės mitybos įpročius⁴⁷ ir mažinti maisto švaistymą. Toks tvaresnis gyvenimo būdas padės mažinti žemei ir ištekliams daromą poveikį.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- **sukurs platformą įvairių suinteresuotųjų subjektų ir valstybių narių dialogui kovos su miškų naikinimu ir miškų alinimu ir tvaraus pasaulio miškų ploto didinimo klausimais palaikyti.** Tai bus forumas, skirtas keitimuisi informacija su suinteresuotaisiais subjektais ir tarp jų skatinti, siekiant sudaryti sąjungas, skatinti prisiimti įsipareigojimus gerokai sumažinti miškų naikinimo mastą ir jais dalytis, taip pat dalytis patirtimi ir informacija;
- **skatins stiprinti standartus ir sertifikavimo sistemas, padedančius nustatyti ir populiarinti miškų naikinimui įtakos neturinčius produktus,** be kita ko, atlikdama jų teikiamos naudos ir trūkumų tyrimus ir parengdama gaires, įskaitant tam tikrais kriterijais grindžiamą vertinimą, kuriuo remiantis būtų galima įrodyti įvairių standartų ir sistemų patikimumą ir tvirtumą;
- **siekdama užtikrinti vienodas sąlygas ir bendrą supratimą apie miškų naikinimui įtakos neturinčias tiekimo grandines, įvertins papildomas paklausos reguliavimo ir su reguliavimu nesusijusias priemones, kad būtų galima didinti tiekimo grandinės skaidrumą ir kuo labiau sumažinti produktų importo į ES keliamą miškų naikinimo ir miškų alinimo riziką.**

Be to, Komisija aktyviau įgyvendins šiuos šiuo metu vykdomus veiksmus:

- **kartu su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais atliks analitinį darbą, siekdama įvertinti būtinybę įpareigoti įmonių valdybas parengti ir atskleisti tvarumo strategiją,** įskaitant tinkamą deramą patikrinimą visoje tiekimo grandinėje, ir nustatyti išmatuojamus tvarumo tikslus⁴⁸;
- **skatins su miškais susijusius aspektus integruoti į įmonių socialinės atsakomybės ir (arba) atsakingo verslo praktiką** ir didinti skaidrumą, taip pat skatins privatųjį sektorių prisiimti savanoriškus įsipareigojimus, laikantis tarptautinių gairių;
- **su kova su miškų naikinimu susijusius aspektus toliau integruos** į tokias priemones kaip ES ekologinis ženklas, žalieji viešieji pirkimai ir kitos žiedinės ekonomikos srities iniciatyvos;
- **aktyviai remis informacijos ir mokomosios medžiagos rengimo ir sklaidos procesus,** siekdama padėti sumažinti produktų, kurių tiekimo grandinės gali būti susijusios su miškų naikinimu, paklausą ir kartu didinti produktų iš tiekimo grandinių, kurios neturi įtakos miškų naikinimui, paklausą;

- atsižvelgdama į galiojančią iniciatyvos „Švari energija visiems europiečiams“ teisinę sistemą, skirs dėmesio svarbiems atsinaujinančiosios energijos ir biodegalų aspektams, 2021 m. peržiūrės visus svarbius ataskaitos, pridedamos prie Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2019/807, aspektus ir prireikus 2023 m., remdamasi naujausiais turimais įrodymais, peržiūrės Deleguotąjį reglamentą (ES) 2019/807;
- įgyvendins 2018–2022 m. ES FLEGT darbo planą, visų pirma stiprins ES medienos reglamento įgyvendinimą.

2 prioritetas. Bendradarbiauti su šalimis gamintojomis, siekiant mažinti miškams daromą neigiamą poveikį, ir užtikrinti, kad palaikant ES vystomąjį bendradarbiavimą nebūtų naikinami miškai

Vadovaudamasi ES vystomojo bendradarbiavimo principais, Komisija bendradarbiaus su šalimis gamintojomis, siekdama kovoti su miškų naikinimu ir miškų alinimu. Nuo 2014 m. ES, siekdama paremti žemės ūkio programas šalyse partnerėse, kurioms šioje srityje kyla sunkumų, per metus vidutiniškai skyrė 1,2 mlrd. EUR. Šiomis investicijomis daugiausia buvo siekiama remti klimato kaitos poveikiui atsparų žemės ūkį, tvarų intensyvinimą ir įvairinimą, agroekologiją ir agrarinę miškininkystę. Komisija, remdamasi patikima metodika⁴⁹, kurią palaiko šalys partnerės, siekia populiarinti tvarias ir skaidrias žemės ūkio vertės grandines. Taip Komisija gali remti veiksmus, kuriais siekiama pertvarkyti tokių produktų kaip kava, kakava, alyvpalmių aliejus ir gyvuliai vertės grandines.

Komisija taip pat daugiau dėmesio skiria tvariai miškotvarkai, nes tai yra viena iš miškų nykimo ir miškų alinimo prevencijos, stabdymo ir panaikinimo priemonių. Vykdam tvarią miškotvarką derinami ekonominiai, aplinkos apsaugos ir socialiniai tikslai, siekiant: i) užtikrinti, kad miškai išsaugotų savo ūkinę vertę, ii) didinti miškų atsparumą klimato kaitai ir iii) išlaikyti miškų teikiamas ekosistemines paslaugas (įskaitant biologinės įvairovės išsaugojimą ir anglies dioksido sekvestraciją). Tvari miškotvarka taip pat padeda skatinti novatorišką bioekonomiką ir išnaudoti daug miškininkystės sektoriaus teikiamų socialinių ir ekonominių galimybių. Investicijos į miškininkystės sektorių duoda daugiau kaip du kartus didesnę grąžą negu investicijos į kitus ekonomikos sektorius. Miškininkystės sektoriuje sukūrus 100 darbo vietų, kituose sektoriuose atitinkamai sukuriamos 153 darbo vietos⁵⁰.

Vienas iš pagrindinių bioekonomikos aspektų yra skatinti tvarų įvairių medienos produktų naudojimą ir gamybą. Nuo 2010 m. ES, įgyvendindama iniciatyvos „SWITCH To Green“ programas, bandomiesiems projektams, susijusiems su miškininkystės sektoriumi, skyrė daugiau kaip 20 mln. EUR. 2018 m. atlikus vertinimą padaryta išvada, kad ES parama žaliųjų įmonių plėtrai (daugiausia Afrikoje ir Azijoje) „tokiose srityse kaip tvaraus vartojimo ir gamybos praktikos perėmimas, didesnės investicijos ir žaliųjų darbo vietų kūrimas padarė didelį poveikį“⁵¹.

Biologinė įvairovė yra miškų ir miškų ekosisteminių paslaugų ūkinės vertės pagrindas, todėl ji labai svarbi kovojant su miškų alinimu. ES padeda nustatyti ir valdyti saugomas teritorijas – 2018 m. saugomų drėgnųjų atogrąžų miškų teritorijų plotas iš viso siekė 14,7 mln. hektarų. ES taip pat populiarina novatoriškas ir veiksmingas miškų apsaugos priemones, pavyzdžiui, vietos bendruomenių, ypač čiabuvių, įgyvendinamas išsaugojimo programas ir kraštovaizdžio ypatumais grindžiamą metodą⁵².

Dėl neteisėtos veiklos kyla didelė miškų naikinimo rizika. Todėl labai svarbu šalinti tokius veiksnius kaip silpnas valdymas, ir tai yra vienas iš pagrindinių ES FLEGT veiksmų plano uždavinių. Nuo 2003 m. šis veiksmų planas padeda didinti skaidrumą ir atskaitomybę, įgyvendinti teises reformas ir taikyti įtraukimo ir dalyvavimo principus remiamose šalyse. Skatinti atsakingai naudotis žemės ir miškų ištekliais⁵³ tebėra vienas iš svarbiausių ES tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi politikos prioritetų. Šiuo metu ES maždaug 40-yje besivystančių šalių remia žemės valdymo veiksmus, o kitose 18-oje šalių įgyvendina Neprivalomas atsakingo žemės, žuvininkystės ir miškų išteklių valdymo

gaires siekiant užtikrinti nacionalinį aprūpinimą maistu⁵⁴. ES taip pat teikia tiesioginę paramą žmogaus teisių ir žemės naudojimo teisių gynėjams. Įgyvendinant ES kovos su neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais veiksmų planą⁵⁵ dalyvaujančios vietos valdžios institucijos ir bendruomenės padeda didinti pastangų kovoti su nusikaltimais miškams veiksmingumą ir poveikį.

ES veiksmai padeda šalyse gamintojose plėtoti ir įgyvendinti politiką, dėl kurios jau sumažėjo miškų nykimo ir miškų alinimo mastas. Remdamasi iki šiol sukaupta patirtimi, Komisija išplėtos esamus ir nustatys papildomus veiksmus, pavyzdžiui, toliau nurodytus veiksmus.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- **užtikrins, kad miškų naikinimo klausimas būtų įtraukiamas į šalies lygmeniu palaikomus politinius dialogus, ir padės šalims partnerėms kurti ir įgyvendinti nacionalines miškų ir tvarios miškotvarkos programas.** Šiose nacionalinėse programose bus atsižvelgiama į šalies vidaus poreikius ir pasaulinius įsipareigojimus. Veiksmai šioje srityje gali apimti pagalbą šalims partnerėms, teikiamą joms įgyvendinant pagal Paryžiaus susitarimą nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus, ir (arba) į paramos biudžetui ir viešųjų finansų valdymo politiką įtraukiamas su miškų valdymu susijusias priemones;
- **užtikrins, kad ES parama žemės ūkio, infrastruktūros, kasybos, miesto, miesto apylinkių ir kaimo politikai šalyse partnerėse neprisidėtų prie miškų naikinimo ir miškų alinimo.** Pagrįstais atvejais teikiant ES paramą kartu turėtų būti taikomos kompensuojamosios priemonės, pavyzdžiui, teikiama parama miško atsodinimui, atkūrimui ir (arba) įveisimui;
- **padės šalims partnerėms užtikrinti tvarias miškininkystės vertės grandines ir skatinti tvarią bioekonomiką,** kaip pavyzdžiu remiantis Komisijos komunikatu „Naujas Afrikos ir Europos tvarių investicijų ir darbo vietų kūrimo aljansas. Investicijų ir darbo vietų partnerystės pakylėjimas į naują lygmenį“;
- **sukurs ir įdiegs mechanizmus, kuriais smulkieji ūkininkai būtų skatinami išlaikyti tvarios miškotvarkos ir žemės ūkio sektoriuose teikiamas ekosistemines paslaugas ir tiekiamas gėrybes ir gerinti jų kokybę.**

Be to, Komisija aktyviau įgyvendins šiuos šiuo metu vykdomus veiksmus:

- vadovaudamasi Jungtinių Tautų žmogaus teisių tarybos rezoliucija 28/11, labiau stengsis remti nuo miškų priklausomų čiabuvių ir vietos bendruomenių teises, taip pat aplinkosaugos teisių gynėjus;
- stiprins politiką ir reguliavimo sistemą, kuriomis skatinama tvari miškotvarka ir žemės naudojimo planavimas, kartu įtraukdama biologinės įvairovės ir klimato aspektus;
- skatins atkurti miškų kraštovaizdį, taip pat įgyvendinti miško atkūrimo projektus, kuriais, teikiant geresnes ekosistemines paslaugas, integruojami biologinei įvairovei, vietos gyventojų teisėms ir pragyvenimo šaltiniams naudingi ekologiniai principai⁵⁶;

- toliau padės išsaugoti miškus, nustatydamą ir veiksmingai valdydamą saugomas miškų teritorijas, kartu žvalgydamą didelės išliekamosios vertės vietas⁵⁷ ir žemės, kurioje yra didelių anglies sandėpų, plotus⁵⁸;
- remdamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant Pasaulinio kovos su klimato kaita aljanso plius (PKKKA+) iniciatyvą, imsis aktyvesnių veiksmų tvarios malkinės medienos gamybos ir naudojimo srityje ir toliau populiarins kitas tvarios atsinaujinančiosios energijos rūšis.

3 prioritetas. Stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, siekiant užkirsti kelią miškų naikinimui ir miškų alinimui ir skatinti atkurti miškus

ES pirmavimo šioje srityje pavyzdžiai yra jos įsipareigojimas imtis daugiašalių veiksmų ir ES FLEGT veiksmų planas. Mažinant miškų naikinimą ir miškų alinimą ir didinant miškų plotą visame pasaulyje, vien ES veiksmai nepadarys didelio poveikio. Todėl svarbu stiprinti bendradarbiavimą, skatinti imtis nuoseklių veiksmų ir neleisti į kitus pasaulio regionus nukreipti prekybos produktais, kurių tiekimo grandinės gali turėti įtakos miškų naikinimui, srautų.

Daugiašaliu ir dvišaliu lygmenimis ES jau aktyviai padeda formuoti politiką ir nustatyti standartus, kuriais šalinami miškų naikinimo ir miškų alinimo veiksniai. ES pagrindiniuose tarptautiniuose forumuose skatina įgyvendinti visuotinę tausaus gamtos išteklių naudojimo, kaimo plėtros, aprūpinimo maistu, tvarios miškotvarkos, miško atsodinimo ir nualinto miško vietovių atkūrimo darbotvarkę. ES taip pat dirba pasitelkdama kelių šalių tarpvyriausybines sektorines organizacijas, pagrindinius suinteresuotuosius subjektus ir iniciatyvas, pavyzdžiui, Afrikos kaimo vietovių klausimų darbo grupę⁵⁹, kurioje, nagrinėdama galimybes plėtoti užimtumo didinimo ir pajamų duodančią veiklą, dalijasi patirtimi ir žiniomis. Įgyvendinant šiuos veiksmus skatinama efektyviau naudoti gamtos išteklius – naudojant mažiau išteklių, pagaminti daugiau.

ES, kaip viena iš pagrindinių prekybos partnerių, daugelyje pasaulio regionų padeda užtikrinti ekonomikos augimą ir socialinę ir ekonominę plėtrą, kartu skatindama tvarumą. Atsižvelgdama į įsipareigojimą pasirūpinti, kad įgyvendinant ES prekybos politiką būtų prisidedama prie atsakingo pasaulinių tiekimo grandinių valdymo⁶⁰, Komisija siekia užtikrinti, kad į visus naujus visapusiškus ES prekybos susitarimus būtų įtraukiamos nuostatos dėl tvarios miškotvarkos ir atsakingo verslo, taip pat įsipareigojimai veiksmingai įgyvendinti Paryžiaus susitarimą. Į kai kuriuos galiojančius ES prekybos susitarimus jau įtrauktos konkrečios nuostatos, kuriomis skatinama prekiauti miško produktais, nesusijusiais su miškų naikinimu ir miškų alinimu, taip pat išsaugoti miškus ir užtikrinti tvarią miškotvarką⁶¹.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- **stiprins bendradarbiavimą politikos ir veiksmų, kuriais siekiama užkirsti kelią miškų naikinimui ir miškų alinimui ir atkurti miškus, klausimais pagrindiniuose tarptautiniuose forumuose**, be kita ko, Maisto ir žemės ūkio organizacijoje (angl. FAO), Didžiajame septynete (G 7) ir (arba) Didžiajame dvidešimtuose (G 20) ir Jungtinių Tautų Miškų forume (angl. UNFF), pasitelkdama Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (angl. UNFCCC), Biologinės įvairovės konvenciją (angl. CBD) ir Jungtinių Tautų konvenciją dėl kovos su dykumėjimu (angl. UNCCD), taip pat Jungtinių Tautų aplinkos asamblėjoje (angl. UNEA), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO) ir Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO), pavyzdžiui, populiarindama geriausios patirties pavyzdžius ir bendrą supratimą apie tvarias tiekimo grandines, taip pat skatindama patvirtinti ir įgyvendinti tvirtus įsipareigojimus ir nuostatas;
- **skatins sudaryti prekybos susitarimus, į kuriuos būtų įtraukiamos nuostatos dėl miškų išsaugojimo ir tvarios miškotvarkos, ir toliau ragins prekiauti žemės ūkio ir miško produktais, kuriuos gaminant nenaikinami ir nealinami miškai**. Komisija taip pat išnagrinės galimybes teikti paskatas prekybos partneriams kovoti su miškų naikinimu. Ji bendradarbiaus su šalimis prekybos partnerėmis, kad būtų aktyviau įgyvendinamos atitinkamos į ES prekybos susitarimus įtrauktos nuostatos ir užtikrinamas jų vykdymas, ir atsižvelgs į šioje srityje įgytą patirtį.

Be to, Komisija aktyviau įgyvendins šiuos šiuo metu vykdomus veiksmus:

- atlikdama poveikio darniam vystymuisi vertinimus (angl. SIA) ir kitus atitinkamus vertinimus, įvertins prekybos susitarimų poveikį miškų naikinimui, remdamasi patikimomis poveikio vertinimo ir kito vertinimo metodikomis;
- atitinkamose tarptautinėse biržos prekių (pvz., kavos, kakavos, medienos) institucijose⁶² iškels tiekimo grandinių tvarumo klausimą, įskaitant miškų naikinimo ir miškų alinimo problemas;
- palaikydama dvišalius dialogus su pagrindinėmis šalimis vartotojomis ir šalimis gamintojomis: i) dalytis patirtimi ir informacija apie atitinkamas politikos ir teisines sistemas ir ii) remdamasi pažangiu supratimu apie miškų naikinimo ir miškų alinimo daromą poveikį, nustatys bendrus veiksmus politikos pokyčiams inicijuoti.

4 prioritetas. Nukreipti finansavimą į tikslą remti tvaresnę žemės naudojimo praktiką

Norint šalinti miškų naikinimo veiksnius, skatinti tvariai atkurti ir įveisti miškus, taip pat aktyviai didinti pasaulio miškų plotą ir sukurti tvaresnei praktikai palankią aplinką, reikia daug investicijų⁶³. Tarptautiniu mastu vis dažniau pripažįstama, kad, užtikrinant tvaresnę ateitį, finansų rinkos turi atlikti tam tikrą vaidmenį, taip pat padėti pasiekti JT darnaus vystymosi tikslus ir įgyvendinti Paryžiaus susitarimą. Labai svarbu, kad tiek šalyse, kuriose laipsniškai mažinama pagalba, tiek šalyse, atitinkančiose reikalavimus gauti oficialią paramą vystymuisi, pagrindiniai privačių lėšų, skiriamų žemės ūkio sektoriui, srautai būtų nukreipiami į veiklą, kuri neturi įtakos miškų naikinimui. Tuo pat metu būtina naikinti neproduktyvias finansines paskatas ir subsidijas.

Komisija yra įsipareigojusi 2014–2020 m. skirti daugiau kaip 500 mln. EUR miškininkystės sektoriui šalyse partnerėse paremti. Nors tai – didelė suma, akivaizdu, kad tiek investicijų nepakaks šiame komunikate išdėstytiems tikslams pasiekti. Jungtinių Tautų Miškų forumo sekretoriato duomenimis⁶⁴, tik tvarios miškotvarkos finansavimo poreikiai visame pasaulyje siekia 60–140 mlrd. EUR per metus. Pagrindinis uždavinys bus ne tik pritraukti naują viešąjį finansavimą, bet ir užtikrinti, kad su miškais susijusios investicijos atitiktų klimato kaitos poveikiui atsparaus vystymosi, padedančio mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, principus (Paryžiaus susitarimo 2 straipsnis).

Šiomis aplinkybėmis **ES išorės investicijų planas (IIP) ir regioninės derinimo priemonės** yra veiksmingos priemonės, kuriomis tokiuose sektoriuose kaip energetika, žemės ūkis arba infrastruktūra pritraukiamas privatus finansavimas. Nors šie novatoriški finansiniai mechanizmai tokiose didelės investicijų grąžos srityse kaip tvari miškotvarka, miško atkūrimas ir agrarinė miškininkystė gali būti patrauklūs privačiam sektoriui, jie mažiau tinka investicijoms į miškų apsaugą, absorbentų išsaugojimą ir biologinę įvairovę remti. Todėl, siekiant užtikrinti įvairių miškų atliekamų funkcijų (gamybos, išsaugojimo, klimato gerinimo, pragyvenimo šaltinių, taikos ir sveikatos apsaugos) pusiausvyrą, joms ir toliau bus būtinas tinkamas viešasis finansavimas. Komisija taip pat yra įsipareigojusi užtikrinti, kad 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu įgyvendinant projektus pagal programos „InvestEU“⁶⁵ tvarios infrastruktūros liniją būtų skatinamas tvarumas ir kad jie neprisidėtų prie klimato kaitos.

Jau imtasi tam tikrų svarbių priemonių. Tai, be kita ko, – ES tvaraus augimo finansavimo veiksmų planas⁶⁶, taip pat Reglamentas dėl anglies pėdsako mažinimo lyginamųjų indeksų⁶⁷ ir Reglamentas dėl informacijos, susijusios su tvarumu, atskleidimo⁶⁸. Dėl pastarųjų pasiektas susitarimas politiniu lygmeniu. Dar viena iš šių priemonių yra pasiūlymas parengti ES taksonomiją⁶⁹, kuria remiantis investuojant būtų galima nustatyti, kokia ekonomine veikla svariai prisidedama prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo, nedarant didelės žalos jokiam aplinkos tikslui.

Investuojant į sektorius, siejamus su miškų naikinimu, investuotojams gali kilti operacinė, teisinė arba reputacijos rizika. Todėl investuotojai turėtų būti skatinami paraginti įmones pereiti prie miškų naikinimui įtakos neturinčios praktikos arba prie miškų naikinimui įtakos neturinčių tiekimo grandinių. Tokius realiosios ekonomikos pokyčius gali palengvinti didesnis skaidrumas visoje investicijų grandinėje⁷⁰. Pagal Nefinansinių ataskaitų teikimo direktyvą didžiosios ES įmonės jau turi atskleisti nefinansinę informaciją, be kita ko, susijusią su aplinkos, socialiniais ir žmogaus teisių klausimais⁷¹. Komisija ketina netrukus paskelbti ES įmonių ataskaitų teikimo sistemos, įskaitant Nefinansinių ataskaitų teikimo direktyvą, tinkamumo patikros rezultatus. Tuo pat metu Komisija populiarina geriausios patirties pavyzdžius ir nagrinėja galimybę patvirtinti visuotinai pripažintus aplinkosaugos vadybos apskaitos principus, padėsiančius toliau didinti įmonių ir finansų organizacijų galimybes nustatyti ir mažinti poveikį aplinkai ir tarpusavio priklausomybę, įskaitant poveikį miškų naikinimui ir žemės blogėjimui⁷². Tai apima veiklą Verslo ir biologinės įvairovės platformoje ir būsimose aplinkosaugos apskaitos platformose; pastarosios bus sukurtos remiantis šiuo partnerystės principu ir remiamos programos LIFE lėšomis.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- kartu su ES valstybėmis narėmis įvertins **tvarius mechanizmus**, kuriais būtų galima **skatinti miškų žaliąjį finansavimą**, taip pat būdus toliau pritraukti ir didinti **finansavimą**, be kita ko, pasitelkiant dotacijų ir paskolų derinimo mechanizmus ir remiantis įgyvendinant ES išorės investicijų planą (IIP) įgyta patirtimi. Turėtų būti siekiama padėti šalims gamintojoms išsaugoti esamą miškų plotą ir atkurti miškus, taip pat teikti priimtinas paskatas investuoti į tvarią miškotvarką ir tvarias miškininkystės vertės grandines. Visų pirma, šalims partnerėms turėtų būti padedama kurti ir įgyvendinti politiką ir priemones, kuriomis galima skatinti geresnį žemės ir miškų valdymą (pavyzdžiui, fiskalinę politiką, žaliąją apskaitą, žaliąsias obligacijas, mokėjimų už ekosistemines paslaugas sistemas);
- ateityje atlikdama bet kokią Nefinansinių ataskaitų teikimo direktyvos⁷³ peržiūrą ir

atsižvelgdama į įmonių ataskaitų teikimo sistemos tinkamumo patikros išvadas, **apsvarstys galimybę tobulinti įmonių teikiamas įmonės veiklos poveikio miškų naikinimui ir miškų alinimui ataskaitas.**

Be to, Komisija aktyviau įgyvendins šiuos šiuo metu vykdomus veiksmus:

- sektoriuose, kuriuose su miškų naikinimu susiję aspektai yra svarbūs projekto poveikio vertinimo kriterijai, įtrauks šiuos aspektus į projektų vertinimus;
- apsvarstys galimybes parengti įvairių ES ir valstybių narių lygmenimis taikomų vertinimo metodų gaires ir šiuos metodus patobulinti, kad būtų galima geriau suprasti miškų suteikiamą vertę ir su miškais susijusios rizikos finansų ypatumus;
- įgyvendindama Tvaraus augimo finansavimo veiksmų planą, taip pat rengdama ES ekonominės veiklos taksonomiją, itin daug dėmesio skirs miškų naikinimo problemai.

5 prioritetas. Didinti informacijos apie miškus ir produktų tiekimo grandinės prieinamumą, gerinti jos kokybę ir suteikti daugiau galimybių susipažinti su tokia informacija. Remti mokslinius tyrimus ir inovacijas

Norint įgyvendinti veiksmingą miškų politiką, reikia turėti patikimos informacijos apie miškų išteklius, jų būklę ir apie jų tvarkymo ir naudojimo būdus. Taip pat reikia patikimos informacijos apie žemės naudojimo keitimą. ES remia šios srities mokslinius tyrimus ir gebėjimų stiprinimą pasauliniu, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis⁷⁴. Ji taip pat remia miškų naikinimo ir miškų alinimo stebėseną naudojantis iš įvairių šaltinių gaunamais Žemės stebėjimo duomenimis.

Įgyvendinant ES Žemės stebėjimo ir stebėsenos programą „Copernicus“ užtikrinama visapusiška, nemokama ir atvira prieiga prie duomenų ir informacijos, gaunamų iš palydovų „Sentinel“ teikiant programos „Copernicus“ paslaugas. Tai padeda mažinti tokių darnaus vystymosi tikslų rodiklių kaip tvarios miškotvarkos rodiklis stebėsenos išlaidas. Programa „Copernicus“ yra viena iš pagrindinių priemonių, skirtų pasaulinėms arba nacionalinėms miškų stebėsenos sistemoms stiprinti. Komisija taip pat įgyvendina ES bioekonomikos strategiją⁷⁵, be kita ko, steigia Bioekonomikos žinių centrą ir diegia ES bioekonomikos stebėsenos sistemą, apimančią ekosistemas ir jų paslaugas. Vis dėlto **reikia geriau išnaudoti ES Žemės stebėjimo ir tiekimo grandinės duomenis, taip pat sujungti mokslinių tyrimų ir stebėsenos pajėgumus, kad būtų galima sukurti išankstinio perspėjimo sistemą.**

Svarbu skatinti ES vartoti produktus iš tiekimo grandinių, kurios neturi įtakos miškų naikinimui, ir patikslinti produktų vartojimo ES ir kitose rinkose poveikio pasaulio miškams vertinimus. Norint pasiekti šiuos tikslus, reikia **geriau stebėti prekybos srautus iki pat nacionalinio, regioninio ir vietos lygmenų ir turėti daugiau galimybių laiku gauti informaciją.** Pastaraisiais metais pradėtos įgyvendinti kelios iniciatyvos⁷⁶, kuriomis siekiama šio tikslo, tačiau tik keletas iš šių tiekimo grandinės skaidrumo iniciatyvų paverstos iš tikrųjų prieinamomis platformomis, kuriose teikiama informacija galima pagrįsti įvairių subjektų priimamus sprendimus.

ES mokslinių tyrimų bendrosios programos „Horizontas 2020“ lėšomis jau finansuojami svarbūs atitinkamų sričių moksliniai tyrimai ir inovacijos⁷⁷. Vis dėlto, norint pereiti prie tvaresnės žemės naudojimo praktikos ir tiekimo grandinių, kad būtų galima užkirsti kelią miškų naikinimui ir miškų alinimui, reikia atlikti daugiau mokslinių tyrimų ir turėti daugiau mokslinių įrodymų. Mokslinių tyrimų reikia tokiose srityse kaip klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos, gamtinių sprendimų nustatymas ir įgyvendinimas⁷⁸, miškų ir kraštovaizdžio atkūrimas (įskaitant miško įveisimą ir atsodinimą), prekybos srutai ir produktų, siejamų su miškų naikinimu ir miškų alinimu, rinkos stebėseną. Komisija dės daugiau pastangų, kad išspręstų šiuos klausimus, ypač pasitelkdama kitą ES inovacijų ir mokslinių tyrimų programą „Europos horizontas“. Be to, ji remia geriausios ES patirties, susijusios su atsinaujinančiąja energija, pažangiu žemės ūkiu ir kitomis svarbiomis sritimis, mainus su kitomis šalimis.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- naudosis esamomis stebėsenos priemonėmis ir **įsteigs ES miškų naikinimo, miškų alinimo, pasaulio miškų ploto pokyčių ir susijusių veiksmų stebėjimo centrą**. Šių pastangų tikslas – suteikti daugiau galimybių viešiesiems subjektams, vartotojams ir įmonėms susipažinti su informacija apie tiekimo grandines;
- išnagrinės galimybę sukurti programos „Copernicus“ paslaugų komponentą, susijusį su REDD+, kad būtų galima sustiprinti esamas pasaulines arba nacionalines miškų stebėsenos sistemas, taip pat sukurti ilgalaikius Europos pajėgumus ir užtikrinti jos pirmavimą šioje srityje;
- **gerins atitinkamų mokslinių tyrimų institutų atliekamo darbo koordinavimą**, be kita ko, pasitelkdama Europos inovacijų partnerystės Šiaurės ir Pietų šalių ir Pietų šalių bendradarbiavimo programas. Bus siekiama stiprinti pagrindinių šalių vartotojų ir šalių gamintojų gebėjimus ir joms padėti tinkamai pasinaudoti mokslinių tyrimų rezultatais, be kita ko, teikiant paramą regioniniams stebėjimo centrams;
- su kitomis šalimis **dalysis novatoriškos ES patirties**, susijusios su žiedine ekonomika, tvaria bioekonomika, atsinaujinančiąja energija, pažangiu žemės ūkiu ir kitomis svarbiomis sritimis, **pavyzdžiais**.

Be to, Komisija aktyviau įgyvendins šiuos šiuo metu vykdomus veiksmus:

- padės šalims gamintojoms stebėti pažangą, daromą įgyvendinant politikos tikslus, be kita ko, toliau išvardytose srityse: i) su miškais susijusių nacionaliniu lygmeniu nustatytų įpareigojančių veiksmų komponentų; ii) įsipareigojimų kovoti su miškų naikinimu ir užtikrinti teisėtą ir tvarią produktų gamybą; iii) su prekyba susijusių įsipareigojimų.
- dės daugiau pastangų, siekdama didinti patikimos informacijos apie miškų išteklius ir žemės naudojimo keitimą prieinamumą, gerinti jos kokybę ir labiau ją suderinti, kad ja būtų galima pagrįsti įvairių suinteresuotųjų subjektų formuojamą politiką, be kita ko, šalyse partnerėse;
- toliau padės plėtoti pasaulinę informacijos sistemą⁷⁹ ir regioninę informacijos sistemą⁸⁰, skirtas miškų gaisrų poveikiui stebėti, nes per miškų gaisrus kasmet visame pasaulyje sudega apie 67 mln. hektarų miško⁸¹.

Išvada

Komisija siūlo pradinių veiksmų sąrašą ir sudaro sąlygas kitos Komisijos politiniams vadovams apsvarstyti galimybes imtis papildomų priemonių ir dėl jų priimti sprendimus.

Norint sėkmingai įgyvendinti šį komunikatą, reikės palaikyti nuolatinį ES ir jos partnerių pasaulyje dialogą, aktyviai įtraukti privatųjį sektorių ir aktyviai konsultuotis su pilietine visuomene, kaip nurodyta 2 priede. Taip pat reikės sutelkti daug finansinių išteklių.

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą patvirtinti šį komunikatą ir, glaudžiai bendradarbiaujant su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, aktyviai dalyvauti įgyvendinant jame išdėstytus veiksmus. Komisija stebės, kaip įgyvendinami šie veiksmai, ir pateiks jų įgyvendinimo ataskaitas, taip pat įvertins, ar jie padeda veiksmingai šalinti miškų naikinimo ir miškų alinimo veiksmus.

¹ Miškų naikinimas – tai miško pavertimas kitais būdais naudojama žeme, neatsižvelgiant į tai, ar tai lemia žmogaus veikla (FAO (2018), *Global Forest Resources Assessment 2020. Terms and Definitions*, <http://www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf>).

² Miškų alinimas – tai miško pajėgumų tiekti produktus ir teikti paslaugas mažėjimas; tai reiškia, kad miškas dėl žmogaus veiklos praranda struktūrą, funkcijas, rūšinę sudėtį ar produktyvumą, paprastai siejamus su miško, kuris turėtų augti toje vietovėje, gamtiniu tipu. Todėl iš nualinto miško ploto gaunama mažesnė produktų ir paslaugų pasiūla, ir jame lieka tik nedidelė biologinė įvairovė. Nualintų miškų biologinę įvairovę sudaro daug medžiams nepriskiriamų augalijos rūšių, kurios gali vyrauti žemutiniame miško sluoksnyje. (Šaltiniai: Biologinės įvairovės konvencija, <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>, ir Tarpvyriausybinių mokslinė politinė biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platforma (angl. IPBES), <https://www.ipbes.net/glossary/forest-degradation>.)

³ Pasaulio bankas, *Five Forest Figures*, pateikiama adresu <https://blogs.worldbank.org/opendata/five-forest-figures-international-day-forests>.

⁴ Būtinybė stabdyti miškų nykimą pabrėžiama Tarpvyriausybinių mokslinės politinės biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos 2019 m. Pasaulinio biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų vertinimo ataskaitoje (angl. *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*, E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors), IPBES Secretariat, Bonn, Germany), <https://www.ipbes.net/global-assessment-report-biodiversity-ecosystem-services>.

⁵ Smith P. et al. (2014), *Agriculture, Forestry and Other Land Use (AFOLU)*, In: *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Edenhofer O. et al. (eds.)], Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA.

⁶ FAO (2018), *The State of the World's Forests 2018 - Forest pathways to sustainable development*, Rome, <http://www.fao.org/3/a-i9535en.pdf>.

⁷ Jungtinės Tautos (2017), *Sustainable Development Goals Report 2017*, <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2017/TheSustainableDevelopmentGoalsReport2017.pdf>.

⁸ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/forestry/forestry-explained_en.

⁹ FOREST EUROPE (2015), *State of Europe's Forests 2015*, <https://www.forest-europe.org/docs/fullsoef2015.pdf>.

¹⁰ Komisijos komunikatas „Nauja ES miškų strategija – miškams ir su mišku susijusiam sektoriui“, COM(2013) 659, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52013DC0659>. Taip pat žr. Komisijos ataskaitą „ES miškų strategijos „Nauja ES miškų strategija – miškams ir su mišku susijusiam sektoriui“ įgyvendinimo pažanga“, COM(2018) 811, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52018DC0811>.

- ¹¹ Neliestas miškas – tai bet kokio amžiaus miškas, kuriame niekada nebuvo vykdoma medienos ruošos veikla ir kuris susiformavo po natūralių trikdžių, vykstant natūraliems procesams, <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>.
- ¹² Miško įveisimas – tai miško ploto sukūrimas apsodinant ir (arba) tikslingai apšėjant žemę, kuri iki tol buvo naudojama kitais būdais. Įveisiant mišką ne miško paskirties žemė paverčiama miško paskirties žeme (FAO (2018), *Global Forest Resources Assessment 2020. Terms and Definitions*, <http://www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf>). Miško atkūrimas – tai miško ploto atkūrimas apsodinant ir (arba) tikslingai apšėjant miško paskirties žemę (*ibid.*). Miško atkūrimas apibrėžiamas kaip veiksmai, kuriais siekiama atnaujinti ekologinius procesus, padedančius sparčiau atkurti miško struktūrą, ekologines funkcijas ir biologinę įvairovę iki brandaus miško lygio (Elliott, S., D. Blakesley and K. Hardwick, in press, *Restoring Tropical Forests: a Practical Guide*, Kew Publications, London). Miško įveisimo ir miško atkūrimo projektai turėtų padėti palaikyti arba gerinti ekosisteminių gėrybių tiekimo ir ekosisteminių paslaugų teikimo lygį kraštovaizdžio lygmeniu, taip pat prisidėti prie tokių procesų kaip klimato gerinimas ir jo kaitos švelninimas, biomasės gamyba, biologinės įvairovės išsaugojimas, dirvožemio ir vandens apsauga, erozijos ir dykumėjimo kontrolė ir invazinių rūšių atsiradimo prevencija (Forest Europe (2008), *Pan-European Guidelines for Afforestation and Reforestation*).
- ¹³ Žr. Tarpyvyriausybės mokslinės politinės biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos 2018 m. Žemės blogėjimo ir atkūrimo vertinimo ataskaitos (angl. *The Assessment Report on Land Degradation and Restoration*, https://www.ipbes.net/system/tdf/2018_ldr_full_report_book_v4_pages.pdf?file=1&type=node&id=29395) 3.5 skyrių.
- ¹⁴ Su miškais tiesiogiai susiję 5, 7, 11, 14, 15 tikslai.
- ¹⁵ Į JT 2030 m. strateginį miškų planą yra įtraukti tikslai pakeisti miškų ploto nykimo visame pasaulyje tendenciją ir iki 2030 m. 3 proc. padidinti pasaulio miškų plotą.
- ¹⁶ FAO (2016), *State of the World's Forests 2016. Forests and agriculture: land-use challenges and opportunities*, Rome, <http://www.fao.org/3/a-i5588e.pdf>.
- ¹⁷ Šios prognozės grindžiamos įgyvendinant projektą ROADLESS-FOR sudarytu žemėlapiu ir duomenų apie per pastaruosius dešimt metų (2009–2018 m.) nustatytų trikdžių (miškų naikinimo ir miškų alinimo) mastą ekstrapoliacija. Šaltinis – Jungtinis tyrimų centras, 2019 m.
- ¹⁸ Pvz., Interpolo duomenimis, neteisėtos prekybos mediena vertė siekia 51 mlrd. JAV dolerių per metus (*The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat to Natural Resources, Peace, Development And Security, A UNEP-INTERPOL Rapid Response Assessment*).
- ¹⁹ Koffi Ekouevi and Voravate Tuntivate (2012), *Household Energy Access for Cooking and Heating: Lessons Learned and the Way Forward*, Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas / Pasaulio bankas.
- ²⁰ 1990–2008 m. dėl produktų importo į ES sunaikinti tokie miškų plotai: dėl sojų importo – 4,45 mln. ha (Mha) (39 proc.), alyvpalmių aliejaus – 0,9 Mha, kakavos – 0,6 Mha (27 proc.), kavos – 0,3 Mha (27 proc.). Šaltinis – 2018 m. galimybių studija, I dalis, 4–3 lentelės.
- ²¹ Ataskaitoje dėl tam tikrų maistinių ir pašarinių augalų auginimo plėtros visame pasaulyje padėties (COM(2019) 142 *final*) nustatyta, kad pasauliniu mastu labai padidėjo alyvpalmių auginimo plėtra į žemės, kurioje yra didelių anglies sandėpų, plotus, pavyzdžiui, į miškus. Remiantis jos duomenimis taip pat galima pastebėti kai kurių kitų biodegalų pradinių žaliavų auginimo plėtros tendenciją, tačiau tik tam tikrose šalyse.
- ²² Kiti produktai, pavyzdžiui, medvilnė, kava, cukranendrės, rapsai, krevetės (iš mangrovių), kokosai ir kasybos produktai, kurių pernelyg didelė kasyba ir gamyba taip pat gali daryti didelį poveikį aplinkai ir socialinį poveikį.
- ²³ Sąvoka „vartojimo poveikis miškų naikinimui“ (angl. *embodied deforestation*) vartojama miškų naikinimui ir vartojimui susieti. Ja apibūdinamas pagaminto, parduoto ar suvartoto produkto, prekės ar paslaugos, kaip išorės veiksmų, poveikis miškų naikinimui.
- ²⁴ Europos Komisija (2013), *The impact of EU consumption on deforestation: Comprehensive analysis of the impact of EU consumption on deforestation*, galutinė ataskaita. Tai – Europos Komisijos finansuotas tyrimas, kurį atliko mokslinių tyrimų įmonė VITO, Tarptautinis taikomųjų sistemų analizės institutas (angl. *International Institute for Applied Systems Analysis*), tyrimų institutas „HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving“ ir Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos Nyderlandų komitetas (angl. *International Union for the Conservation of Nature NL*).

- ²⁵ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Miškų teisės aktų vykdymas, miškų valdymas ir prekyba mediena. Pasiūlymas dėl ES veiksmų plano“ (KOM(2003) 251 galutinis).
- ²⁶ 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 995/2010, kuriuo nustatomos veiklos vykdytojų, pateikiančių rinkai medieną ir medienos produktus, pareigos.
- ²⁷ http://ec.europa.eu/environment/forests/eu_comm_2019.htm.
- ²⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Miškų naikinimo ir alinimo problemų sprendimas siekiant sustabdyti klimato kaitą ir biologinės įvairovės nykimą“ (KOM(2008) 645 galutinis).
- ²⁹ Komisijos komunikatas „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“, COM(2018) 773 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=COM%3A2018%3A773%3AFIN>.
- ³⁰ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001.
- ³¹ https://ec.europa.eu/europeaid/new-european-consensus-development-our-world-our-dignity-our-future_en.
- ³² Nuo 2005–2010 m. iki 2010–2015 m. kasmet prarandamo miško plotas sumažintas apie 17 proc. (nuo 6,6 iki 5,5 Mha per metus). Šaltiniai: FAO (2015), *Global Forest Resources Assessment 2015*; Keenan et al. (2015), *Forest Ecology and Management* 352, 9–20.
- ³³ *The global tree restoration potential*, Science 05 Jul 2019: Vol. 365, Issue 6448, pp. 76–79, <https://science.sciencemag.org/content/365/6448/76>.
- ³⁴ Tarpyvyriausybė klimato kaitos komisija (2018), *An IPCC Special Report on the Impacts of Global Warming of 1.5 °C Above Pre-Industrial Levels and Related Global Greenhouse Gas Emission Pathways*.
- ³⁵ C.T.S. Nair and R. Rut, *Creating forestry jobs to boost the economy and build a green future*, informacinis dokumentas, parengtas specialiam renginiui „Pasaulio ekonomikos sukrėtimų poveikis miškų sektoriui“ (angl. *Impacts of Global Economic Turbulence on the Forest Sector*), vykusiam 2009 m. kovo 20 d. Romoje devynioliktosios Maisto ir žemės ūkio organizacijos Miškininkystės komiteto sesijos metu.
- ³⁶ Europos Parlamentas yra priėmęs keletą rezoliucijų dėl miškų ir kovos su miškų naikinimu; žr., pavyzdžiui, 2018 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento rezoliuciją „Skaidrus ir atsakingas gamtos išteklių valdymas besivystančiose šalyse. Miškai“ (2018/2003(INI)), http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0333_LT.pdf.
- ³⁷ Žr. 2019 m. Tarybos išvadas dėl pažangos įgyvendinant ES miškų strategiją ir dėl naujos miškų strateginės programos (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8609-2019-INIT/lt/pdf>), 2014 m. Niujorko deklaraciją dėl miškų, 2015 m. Amsterdamo deklaraciją ir 2018 m. Katowicuose pasirašytą ministrų deklaraciją dėl miškų siekiant apsaugoti klimatą (angl. *2018 Ministerial Katowice Declaration on Forests for the Climate*). Daugybė įmonių yra įsipareigojusios užtikrinti, kad jų tiekimo grandinės neturėtų įtakos miškų naikinimui (<http://www.supply-change.org/>). Taip pat svarbi neseniai pradėta įgyvendinti Kakavos ir miškų iniciatyva.
- ³⁸ Komisijos komunikatas „Biologinė įvairovė – mūsų gyvybės draudimas ir gamtinis turtas. ES biologinės įvairovės strategija iki 2020 m.“ (KOM(2011) 244), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A52011DC0244>.
- ³⁹ 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1386/2013/ES dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32013D1386>.
- ⁴⁰ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_lt.
- ⁴¹ Tam tikros natūralios ekosistemos, pavyzdžiui, durpynai ir savanos, kurioms būdingos didelės anglies sankaupos ir didelė biologinė įvairovė, neatitinka miškų apibrėžties, tačiau joms turi įtakos žemės ūkio gamyba ir iškilusi didelė grėsmė.
- ⁴² Daugiau informacijos apie 2014 ir 2017 m. surengtas konferencijas, tyrimus ir viešas konsultacijas pateikiama adresu <http://ec.europa.eu/environment/forests/deforestation.htm>.
- ⁴³ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją.
- ⁴⁴ 2019 m. kovo 13 d. Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo dėl didelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką keliančių pradinių žaliavų, kurių auginimo teritorija reikšmingai plečiama į žemės, kurioje yra didelių anglies sankaupų, plotus, nustatymo ir nedidelę netiesioginio žemės naudojimo keitimo riziką

- keliančių biodegalų, skystųjų bioproduktų ir biomasės kuro sertifikavimo papildoma Direktyva (ES) 2018/2001 (OL L 133, 2019 5 21, p. 1–7).
- ⁴⁵ http://ec.europa.eu/environment/forests/pdf/eutr_guidance.zip.
- ⁴⁶ http://ec.europa.eu/environment/forests/studies_EUaction_deforestation_palm_oil.htm.
- ⁴⁷ *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems*, <https://www.thelancet.com/commissions/EAT>.
- ⁴⁸ Komisijos tvaraus augimo finansavimo veiksmų planas.
- ⁴⁹ Inicijatyva „Vertės grandinės analizė vystymosi labui“ (angl. *Value Chain Analysis for Development Initiative*, VCA4D), <https://europa.eu/capacity4dev/value-chain-analysis-for-development-vca4d->.
- ⁵⁰ Lia et al. (2019), *The economic contribution of the world's forest sector*, Forest Policy and Economics Volume 100, 2019 m. kovo mėn., <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1389934118300753?via%3Dihub>.
- ⁵¹ <https://europa.eu/capacity4dev/public-environment-climate/documents/scp-evaluation-final-report-full-package-publications>.
- ⁵² Įrodyta, kad vietos bendruomenės vykdoma miškotvarka padeda mažinti miškų naikinimo mastą Bolivijoje, Brazilijoje ir Kolumbijoje (Stevens et al. (2014); Blackman and Veit (2018)).
- ⁵³ Nors 86 proc. pasaulio miškų priklauso valstybei, praktiškai apie 60 proc. pasaulio žemės ir išteklių valdomi remiantis paprotinės teisės normomis, iš kurių oficialiai pripažinta mažiau nei penktadalis.
- ⁵⁴ Neprivalomose atsakingo žemės, žuvininkystės ir miškų išteklių valdymo gairėse, kuriomis atsižvelgiama į nacionalinį aprūpinimą maistu, nustatyti atsakingo išteklių valdymo praktikos principai ir tarptautiniu mastu pripažinti standartai. Jomis nustatyta sistema, kuria šalys gali naudotis rengdamos savo strategijas, politiką, teisės aktus, programas ir veiklos planus. Šiomis gairėmis vyriausybėms, pilietinei visuomenei, privačiam sektoriui ir piliečiams suteikiama galimybė įvertinti, ar jų siūlomi veiksmai ir kitų subjektų veiksmai laikomi priimtina praktika.
- ⁵⁵ Komisijos komunikatas „ES kovos su neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais veiksmų planas“ (COM(2016) 87, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM:2016:87:FIN>).
- ⁵⁶ Veiksmus derinant su esamomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, iniciatyva „Bonn Challenge“ (<http://www.bonnchallenge.org/>), Niujorko deklaracija dėl miškų ir Pasauline partneryste miškų ir kraštovaizdžio atkūrimo srityje (angl. *Global Partnership for Forest and Landscape Restoration*, <http://www.forestlandscaperestoration.org/>).
- ⁵⁷ Teritorijos, nustatytos remiantis didele išliekamąja verte (angl. HCV), kuri nacionaliniu, regioniniu arba pasauliniu lygmeniu laikoma itin svarbia biologine, ekologine, socialine ar kultūrine vertybe, <https://hcvnetwork.org/>.
- ⁵⁸ Didelių anglies sandėpų (angl. HCS) metodas – tai metodika, pagal kurią saugotini miško plotai atskiriami nuo nualintos žemės, kurioje yra mažai didintinių anglies sandėpų ir atkurtinos biologinės įvairovės, <http://highcarbonstock.org/>.
- ⁵⁹ Žr. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/report-tfra_mar2019_en.pdf. Kiti atitinkamų iniciatyvų pavyzdžiai yra Atogrąžų miškų aljansas (angl. *Tropical Forest Alliance*), Tvarios prekybos iniciatyva, Marakešo deklaracija dėl alyvpalmių aliejaus (angl. *Marrakesh Declaration on Palm oil*), Kakavos ir miškų iniciatyva (angl. *Cocoa and Forest Initiative*), Gavybos pramonės skaidrumo iniciatyva ir Pasaulio verslo darnaus vystymosi tarybos Padangų pramonės sektoriaus projektas, susijęs su natūraliuoju kaučiuku (angl. *Tire Industry Project of the World Business Council on Sustainable Development on natural rubber*).
- ⁶⁰ Remiantis Komisijos komunikatu „Prekyba visiems. Atsakingesnės prekybos ir investicijų politikos kūrimas“, COM(2015) 497.
- ⁶¹ Žr., pvz., ES ir Meksikos principinį susitarimą, apie kurį buvo paskelbta 2018 m. balandžio 21 d.
- ⁶² Pavyzdžiui, Tarptautinėje atogrąžų medienos organizacijoje, Tarptautinėje kakavos organizacijoje ir Tarptautinėje kavos organizacijoje.
- ⁶³ Climate Focus (2017), *Progress on the New York Declaration on Forests: Finance for Forests - Goals 8 and 9 Assessment Report*. Parengė konsultacinė įmonė „Climate Focus“, bendradarbiaudama su Niujorko deklaracijos dėl miškų vertinimo partneriais, padedant Klimato ir žemės naudojimo aljansui (angl. *Climate and Land Use Alliance*).

- ⁶⁴ B. Singer, *Financing Sustainable Forest Management in Developing Countries: The Case for a Holistic Approach*, International Forestry Review 18(1), 96-109, 2016 m. kovo 1 d., <https://doi.org/10.1505/146554816818206159>.
- ⁶⁵ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl programos „InvestEU“ (COM(2018) 439 *final*).
- ⁶⁶ COM(2018) 97 *final*.
- ⁶⁷ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl anglies pėdsako mažinimo ir teigiamo poveikio mažinant anglies pėdsaką lyginamųjų indeksų iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2016/1011 (COM(2018) 355 *final*).
- ⁶⁸ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl informacijos, susijusios su tvariomis investicijomis ir rizika tvarumui, atskleidimo, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2016/2341 (COM(2018) 354 *final*).
- ⁶⁹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti (COM(2018) 353 *final*).
- ⁷⁰ Žr. peržiūrėtą Akcininkų teisių direktyvą (ES) 2017/828 ir Komisijos pasiūlymą dėl investuotojų informacijos, susijusios su tvarumu, atskleidimo (COM(2018) 354 *final*), kuriais siekiama padėti didinti skaidrumą.
- ⁷¹ Direktyva 2014/95/ES dėl nefinansinės informacijos ir įvairovės informacijos atskleidimo. Šiomis aplinkybėmis Komisija iki 2019 m. antrojo ketvirčio pabaigos atnaujins neprivalomas gaires (C/2017/4234), ypač kiek tai sietina su informacijos, susijusios su klimatu, teikimu, ir pabrėš sąsajas su miškų naikinimu.
- ⁷² Žr., pvz., Pasaulio verslo darnaus vystymosi tarybos remiamą naują įmonių gamtinio kapitalo apskaitos praktiką, jos Gamtinio kapitalo protokolą ir susijusią viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę.
- ⁷³ 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/95/ES, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo (tekstas svarbus EEE).
- ⁷⁴ Pavyzdžiui, parama teikiama Žemės ūkio ir maisto organizacijai atliekant Pasaulinį miškų išteklių vertinimą (angl. *Global Forest Resources Assessment*, www.fao.org/forest-resources-assessment/en/), projektui ROADLESS-FOR (<https://forobs.jrc.ec.europa.eu/roadless/>), Centrinės Afrikos stebėjimo centrui (<http://www.observatoire-comifac.net>), Pietryčių Azijai skirtiems prototipams (www.rfo-sea.org/), Rytų Afrikai skirtiems prototipams (<http://apps.rcmrd.org/ofesa>) ir pagal iniciatyvą REDD+ atliekamo darbo kryptį stebėsenai, ataskaitų teikimui ir tikrinimui.
- ⁷⁵ Komisijos komunikatas „Tvari Europos bioekonomika. Ekonomikos, visuomenės ir aplinkos sąsajų stiprinimas“ (COM(2018) 673 *final*), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0673>.
- ⁷⁶ Pvz., iniciatyva TRASE (Skaidrių tvarios ekonomikos tiekimo grandinių iniciatyva) ir Pasaulio išteklių instituto iniciatyvos „Global Forest Watch“ Produktų platforma.
- ⁷⁷ Pavyzdžiui, ES ir Afrikos mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystė aprūpinimo maistu, mitybos saugumo ir darnaus žemės ūkio srityje (angl. FNSSA), 2016 m. ERA-NET bendrai finansuojama iniciatyva „LEAP-Agri“ ir 2019 m. paskelbtas kvietimas teikti pasiūlymus tema „Afrikos maisto sistemos“ (nuorodos Nr. LC-SFS-34-2019).
- ⁷⁸ Gamtiniai sprendimai – tai su gyvąja gamta susiję, jos įkvėpti ir ja grindžiami sprendimai, kurie yra ekonomiškai efektyvūs, kartu suteikia su aplinka susijusios, socialinės ir ekonominės naudos ir padeda didinti atsparumą.
- ⁷⁹ Pasaulinė gaivalinių gaisrų informacijos sistema (<http://gwis.jrc.ec.europa.eu>).
- ⁸⁰ Europos miškų gaisrų informacijos sistema (<http://effis.jrc.ec.europa.eu>).
- ⁸¹ FAO (2015), *Global Forest Resources Assessment 2015*; van Lierop et al. (2015), *Forest Ecology and Management* 352, pp. 78-88.